Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

School of Economic Sciences and Business Articles

1999

þÿ ¤ ¿ ± Ä ¿ ¼ ¹ º Ì ´ ¹ º ± ¯ É ¼ ± Ä · Â µ » µ

þÿ µ º Æ Á ¬ Ã µ É Â º ± ¹ · Ã Å ½ ± Æ ® Â À

Athanasopoulos, Constantinos GE.

þÿ š - ½ Ä Á ¿ • À ¹ ¼ Ì Á Æ É Ã · Â œ µ » µ Ä Î ½ ˆ Á µ Å ½ ± Â º ± ¹ ‘ ½ ¬ À Ä Å ¾ · Â

http://hdl.handle.net/11728/7151

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

Το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας εκφράσεως και η συναφής προστασία του

Του κ. **Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ**
Καθηγητού Παντείου Πανεπιστ. Κοιν. Π.Ε.

Οι Πρόδρομοι της Διακηρύξεως της δεκαετίας[1] *1940 - 1950*

Τα ατομικά δικαιώματα γενικώς είχαν δεχθεί, ως γνωστόν, σημαντικά πλήγματα κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου.

Μετά την λήξη όμως του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αρχίζει η εμφάνιση πολιτικών κατοχύρωσης και προστασίας των επί μέρους ατομικών ελευθεριών, σε επίπεδο εθνικών Συνταγμάτων αφ' ενός και σε διεθνές επίπεδο αφ' ετέρου.

Θετικές δράσεις προς αυτές τις κατευθύνσεις πρέπει να θεωρηθούν:

- Το μήνυμα του Προέδρου των Η.Π.Α. F. Roosevelt προς το Κογκρέσσο της 6/1/1941, διά του οποίου διεκηρύσσοντο τέσσερις βασικές ελευθερίες, με πρώτη εκείνη της ελευθερίας του λόγου και της εκφράσεως.
- Ο Χάρτης του Ατλαντικού της 14/8/1941.
- Το Κείμενον της Διασκέψεως της Washington του έτους 1942 μ.Χ.
- Το Κείμενον της Διακηρύξεως της Φιλαδελφείας του μηνός Μαΐου του έτους 1944 μ.Χ.
- Τα Κείμενα των Διαβουλεύσεων του Dumbarton Oaks του έτους 1944 μ.Χ.
- Ο Χάρτης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών της 24/10/1945, στο Κεφάλαιο Ι του οποίου διακηρύσσονται ως εξής οι σκοποί και οι αρχές του νέου Οργανισμού.

Κεφάλαιο Ι, Σκοποί και αρχές

Άρθρο 1

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι:

.....

2. Να αναπτύσουν μεταξύ των Εθνών φιλικές σχέσεις, που θα βασίζωνται στον σεβασμό της αρχής των ίσων δικαιωμάτων...

---

1. Το κείμενο αποδίδει τα κυριώτερα σημεία Εισήγησης σε σχετική ημερίδα, περί της οποίας έγινε λόγος στο τεύχος 15/1999 της ΕΠ.Α.Τ.Α.Π.Α.

3. Να επιδιώκουν την διεθνή συνεργασία για την επίλυση διεθνών προβλημάτων... και για την ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους τους ανθρώπους, χωρίς διακρίσεις.

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Ο.Η.Ε. της 10/12/1948

Η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε., εδραζομένη επί των αναφερθεισών διατάξεων του εν λόγω άρθρου 1 υιοθέτησε την 10/12/1948 την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το άρθρο 19 της οποίας ορίζει τα εξής:

Παν άτομο έχει το δικαίωμα ελευθερίας γνώμης και εκφράσεως, το οποίον περιλαμβάνει το δικαίωμα του μη παρενοχλείσθαι διά τας γνώμας και το δικαίωμα της αναζητήσεως, λήψεως και μεταδόσεως ανεξαρτήτως συνόρων, των πληροφοριών και των ιδεών, δι' οίου δήποτε μέσου εκφράσεως.

Τα μετά την Οικουμενική Διακήρυξη

Πρώτη θετική «παρενέργεια» της Οικουμενικής Διακήρυξης της 10/12/1948 θεωρείται η επακολουθήσασα Ευρωπαϊκή Σύμβασις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπογραφείσα εν Ρώμη το έτος 1950 μ.Χ. και το επ' αυτής Πρόσθετον Πρωτόκολλον, υπογραφέν εν Παρισίοις το έτος 1952 μ.Χ.

Το άρθρον 10 της Συμβάσεως ορίζει τα εξής:

Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα ελευθερίας εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ αναμείξεως των Αρχών και ανεξαρτήτως συνόρων.

Πέραν αυτών η επακολουθήσασα μετά 25ετίαν από της Συμβάσεως Διάσκεψις επί της ασφαλείας και συνεργασίας εν Ευρώπη, η υπογραφείσα εν Ελσίνκι Φινλανδίας το έτος 1975 μ.Χ., προβλέπει μέτρα διευκολύνσεως της διαδόσεως των πληροφοριών, της κυκλοφορίας των προϊόντων των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας κ.ά.

Ακόμη, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εξέδωσε ειδική Οδηγία την 3/10/1989 σχετικώς με την διάχυση των πληροφοριών εντός των Κρατών Μελών.

Τέλος, επί επιπέδου εθνικών Συνταγμάτων και νομοθεσιών το δικαίωμα επί των πληροφοριών και της εκφράσεως έχει κατοχυρωθεί με ειδικές διατάξεις.

Το περιεχόμενο της ελευθερίας εκφράσεως

Το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας εκφράσεως πρέπει να θεωρηθεί επί μέρους τμήμα του γενικωτέρας υφής δικαιώματος τῆς ελευθερίας των πληροφοριών εν γένει, του οποίου φέρει τα γενικά χαρακτηριστικά, ήτοι:

- Πρόκειται περί δικαιώματος διεθνώς αναγνωριζομένου και κατά συνέπειαν προστατευομένου επί διεθνούς πεδίου.
- Πρόκειται περί δικαιώματος επιφυλασσομένου υπέρ παντός ανθρώπου, ανεξαρτήτως, φύλου, φυλής, θρησκείας, συνόρων, ιθαγενείας.
- Πρόκειται περί δικαιώματος συγκροτουμένου εξ επί μέρους πτυχών, όπως: ελευθερίας σκέψεως και γνώμης, ελευθερίας αναζητήσεως και λήψεως πληροφοριών ανεξαρτήτως συνόρων, ελευθερίας μεταδόσεως των πληροφοριών διά παντός μέσου, ελευθερίας μη υποκειμένης, πέραν συγκεκριμμένων ορίων, σε κρατικό έλεγχο.

Κατά την κρατούσα άποψη αντικείμενο της ελευθερίας εκφράσεως **δύναται** να είναι:

- Πάσα ιδέα, άποψη, ή γνώμη του ατόμου επί οίου δήποτε ζητήματος.

- Πάσα κρίση επί γεγονότων, προσφάτων ή μη.
- Πάσα άποψη επί θεμάτων δημοσίας συμπεριφοράς τρίτων, και ιδία προσώπων ασκούντων δραστηριότητα δημοσίου χαρακτήρος.
- Πάσα πνευματική και καλλιτεχνική εν γένει δημιουργία του ατόμου μη προσβάλλουσα το κοινόν περί ηθικής και περί δικαίου αίσθημα.
- Πάσα αναμετάδοση ειδήσεων τρέχοντος χαρακτήρος, μη συνιστώσα εξ άλλης πλευράς εσκεμμένη παραποίηση στοιχείων ή εκ προθέσεως άνευ λόγου και άνευ νομικής βάσεως βλαπτική συνέργεια εις βάρος τρίτων κ.ά.

Με δεδομένο λοιπόν το ούτω πως οριοθετηθέν περιεχόμενο του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως τίθεται το αδυσώπητον ερώτημα της υπάρξεως ή μη λόγων διά τους οποίους πρέπει αυτό, προστατευόμενο νομικώς, εντός εθνικών και διεθνών ορίων, να πραγματώνεται.

Φοβούμαι, ότι η πραγμάτωση του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως του ατόμου είναι σήμερον, υπέρ πάσαν άλλην εποχήν, όχι απλώς ευκταία, αλλά αναγκαία τα μάλλα.

Είναι γνωστόν, ότι η ζωή της συγχρόνου εποχής έχει νέους ρυθμούς, άγνωστους άλλοτε, επιβάλλοντες ή προκαλούντες περιστολή των κοινωνικών σχέσεων, μείωση της αμέσου επικοινωνίας, τάσεις μονήρους διαβιώσεως κ.ά.

Έτσι, παρίσταται ανάγκη παροχής δυνατότητος στα επί μέρους άτομα να εκφράζονται όχι μόνον εντός διαπροσωπικών σχέσεων, οι οποίες συρρικνούνται συνεχώς, αλλά και εντός ευρυτέρων πλαισίων, συνιστώντων την έννοια της μαζικής επικοινωνίας.

Η τελευταία για να πραγματωθεί απαιτεί σειρά προϋποθέσεων, όπως:

- Ύπαρξη τεχνικών μέσων προσιτών[2].
- Ύπαρξη νόμων, ηθών και εθίμων διεπόντων την χρήση των τεχνικών μέσων.
- Ύπαρξη διαδικασιών και στελεχών υποβοηθούντων την διάχυση μηνυμάτων.

Εάν υποτεθεί, ότι πληρούνται οι εν λόγω προϋποθέσεις τίθεται το κρίσιμον ερώτημα πως, ενασκουμένου του δικαιώματος εκφράσεως, είναι δυνατόν τα δι' αυτού μεταφερόμενα μηνύματα οίας δήποτε μορφής να καταστούν αποδεκτά υπό πλήθους ατόμων, ιδίως αγνώστων μεταξύ των.

Υπό την condicio sine qua non, ότι το άτομο διά της ελευθερίας εκφράσεως, πέραν των άλλων, επιθυμεί να διαχέει πληροφορίες, να επιδιώκει επαγγελματικές δραστηριότητες, να διαμορφώνει διόδους διαφυγής εκ της καθημερινότητος, να επιζητεί πρόσκτηση κοινωνικού γοήτρου και να «προεκτείνει» εαυτό εν τω χρόνω, η προσέγγιση, διά της ελευθέρας εκφράσεώς του άλλων ατόμων, είναι «εφικτή», εάν αξιοποιηθεί ό,τι έχουν κοινόν όλοι οι άνθρωποι, κατά περίπτωση.

Και, κατά την κρατούσα άποψη, τα στοιχεία τα οποία ενυπάρχουν κοινά σε όλους μας ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, θρησκείας είναι τα εξής:

- Η πείνα με την έννοια της ενδεχόμενης στέρησης αγαθών.
- Ο φόβος του θανάτου και των φυσικών δυνάμεων.
- Η γενετησία επιθυμία (ικανοποιημένη, απωθημένη, εξυψωμένη).
- Το συγγενικό ένστικτο.

Παρά την συνδρομή όμως όλων των προαναφερθέντων είναι πιθανόν να μη πραγ-

---

2. Βλ. εν εκτάσει: Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Η Δημοσιότητα. Ζ΄ έκδ. Αθήναι, 1998, σ. 16 επόμ.

ματώνεται το ατομικό δικαίωμα της ελευθερίας εκφράσεως εξ άλλων λόγων, όπως είναι:

- Η Κρατική παρέμβαση, εκδηλουμένη συνήθως διά της μορφής της προληπτικής λογοκρισίας.
- Οικονομικοί λόγοι, συνεπαγόμενοι αδυναμία άσκησης του δικαιώματος, ιδίως στην μαζική του διάσταση.
- Θρησκευτικοί λόγοι.
- Εξ υποκειμένου αδυναμία του ατόμου, π.χ. αναλφαβητισμός.
- Άλλοι λόγοι, όπως πολιτικές διακρίσεις κ.τ.λ.

Αντί επιλόγου

* Το αίμα το οποίον εχύθη ανά τα πέρατα της Γης για να «κατακτηθεί» το δικαίωμα της ελευθερίας εκφράσεως (εκείνου του Ρήγα Φερραίου περιλαμβανομένου).

* Το διαλαμβανόμενον εις το Ευαγγέλιον:

«Εν αρχή ην ο Λόγος και ο Λόγος ην παρά τω Θεώ και ο Θεός ην ο Λόγος», και το έτερον:

* «Οι δε Μαθηταί του Χριστού εξελθόντες διεφήμισαν διά του λόγου Αυτόν εν όλη τη Χώρα», καταδεικνύουν περιτράνως την σημασία του δικαιώματος της ελευθερίας της εκφράσεως, το οποίον σήμερα, ημείς καρπούμενοι εν μέση Δημοκρατία, πορευόμεθα ευτυχείς μετ' αυτού, καταχρώμενοι συνήθως τούτου, συλλογικώς και ατομικώς, ως Κράτος και ως Πολίτες, έκαστος κατά τα έργα και την δυνατότητα αυτού, μερικώς, κεκαλυμμένως, ανενδιαστως, υπερμέτρως ποικιλλοτρόπως, λειτουργούντες υπέρ ή κατά, έναντι εαυτών και αλλήλων, λησμονούντες, ότι το θείον χάρισμα του Λόγου είναι το μόνον στοιχείον, το οποίον διαφοροποιεί ουσιωδώς τον Άνθρωπον από τους άλλους ζώντες οργανισμούς εν των κόσμω...

Β' ΔΕΚΑΕΤΙΑ
ΕΤΟΣ 5ο
Αριθ. 17
Α' ΤΡΙΜΗΝΙΑ 1999

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
Αθήναι

Εκδότης
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΝΟΣ

Υπεύθυνη Ύλης
ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΛΗ

Υπ. Έκδοσης / Καλ. Επιμέλεια
ΕΛΣΗ ΤΣΟΥΤΗ

Εξώφυλλο
ΑΝΝΑ ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗ

Υπεύθυνη Διανομής
ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ηλεκτρ. Επεξεργασία Κειμένων
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Διορθώσεις Δοκιμίων
ΧΑΡΙΣ ΓΚΟΤΖΗ

Περιεχόμενα (Ενδεικτικώς)

Σχέσεις Τραπεζικού Συστήματος -ΟΝΕ
Τράπεζες και Οικονομία
Αγορές χρήματος και κεφαλαίου
Τραπεζικά θέματα
Θέματα ΕΥΡΩ
Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Κοινωνικό Κράτος